

148. ülésnap (1991.11.19.)

ELNÖK:

Tisztelt Országgyűlés! Jó napot kívánok minden képviselőtársunknak, kedves vendégeinknek! Őszi ülésünk 26. ülésnapját megnyitom. Bejelentem, hogy az ülés vezetésében dr. Horváth József és Glattfelder Béla jegyző urak lesznek segítségemre. Ülésnapunkról 19 képviselő jelentette be távolmaradását. Kérem a távolmaradásukat bejelentő képviselőket, ha mégis megjelentek, jelentkezzenek, hogy gépüket bekapcsolhassuk. (Somogyi Tamás jelentkezik.) Somogyi Tamás gépét kérem bekapcsolni, mert megjelent. A képviselők száma jelenleg 385, így a határozatképességhez 193 képviselőtársunk jelenléte szükséges. Jelenlét-ellenőrzés következik. Kérem, nyomják meg az "igen" gombot. (Megtörténik.) Megállapítom, hogy az üléssteremben a jelenlévő államtitkárokra is figyelemmel, 204 országgyűlési képviselő tartózkodik, így ülésünk határozatképes...

...Majd következik az 1996. évben megrendezendő világkiállításról szóló törvényjavaslat általános vitájának folytatása, illetve lezárása...

ELNÖK:

Köszönöm pénzügyminiszter úr válaszát. Rózsa Edit, a Szabad Demokraták Szövetségének képviselője kérdést kíván feltenni a pénzügyminiszterhez "Miért illúzió a világkiállítás" címmel. Rózsa Edit képviselőtársamat illeti a szó.

RÓZSA EDIT (SZDSZ):

Köszönöm szépen, Elnök Úr! Tisztelt Ház! Tisztelt Pénzügyminiszter Úr! Ön a sajtó október 10-ei híradásai szerint a világkiállításról így nyilatkozott: "Felesleges illúziókeltésről van szó csupán. Lehet ugyan világkiállítást rendezni, de nem ilyen tematikával, nem ilyen emberekkel, és nem ennyi pénzből." Kérdezem Önt: Milyen indítékok alapján foglalt így állást? Változott-e azóta a véleménye? Ha változott, milyen új fejlemények nyomán? Köszönöm szépen.

ELNÖK:

Köszönöm. A kérdésre dr. Kupa Mihály pénzügyminiszter úr válaszol.

DR. KUPA MIHÁLY pénzügyminiszter:

Köszönöm. Tisztelt Elnök Úr! Tisztelt Képviselők! Négy témáról szeretnék ezzel kapcsolatban beszélni, a világkiállításról, amik itt mind felmerültek. Az első: az expo benne van az 1991-94. évi gazdasági programban, de nem készítettünk rá külön részletes tanulmányokat, e két okból: egyrészt, mert nem akartuk nagyberuházásként kezelni, ahogy így elhangzott, másrészt pedig azért, mert az volt a felfogásunk, hogy ha a gazdasági program peremfeltételei teljesülnek, akkor egy ilyen expo hozzájárulhat a növekedéshez, ha nem teljesülnek, akkor nem nagyon lehet megcsinálni. Tehát önmagában az expo nem egy olyan jelentős növekedést gerjesztő tényező, amiért külön kéne számításokat végezni.

Szeretném elmondani, hogy az autópályák, vasutak benne vannak a gazdasági programban, függetlenül attól, hogy az expo megvalósul, vagy sem, mert egy infrastrukturális programja van ennek a kormányprogramnak. Költségvetési tehervállalás. Bocsánat. Még egyet szeretnék mondani, hogy az

Állami Számvevőszék jelentései, valamint amit Rott Nándor képviselő úr elmondott a feasibility study állapotáról, nem is tették indokolttá, hogy nagyon számolgassunk. Költségvetési tehervállalás.

A Kormány március hónapban ad hoc bizottságot állított fel, az én politikai államtitkárom, Szabó Tamás úr vezetésével, még az 1995. évi közös rendezésű világkiállítás finanszírozási lehetőségeinek megvizsgálására. A bizottság munkájában részt vett a fővárosi önkormányzat is. Különvéleményüket a jelentésekben rögzítették. A bizottság a dél-budapesti helyszínen történő megrendezéshez úgynevezett minimális fejlesztési programot fogadott el, ez gyakorlatilag azokat az elkerülhetetlen beruházásokat tartalmazza, amelyek kizárólag a világkiállítás megrendezéséhez szükségesek. Az ad hoc bizottság megvizsgálta, hogy a kialakított fejlesztések közül melyek azok, amelyeket kizárólag vagy döntően csak költségvetési forrásból lehet megvalósítani. Így alakult ki a 17, illetve 30 milliárd forint összegű költségvetési finanszírozás. A többit a vállalkozók, illetve az önkormányzatok finanszírozzák. Bécs kiválása után a döntéselőkészítés további szakaszában a költségvetési finanszírozás már csak fővárosi fejlesztésekhez kapcsolódott, ahogy ez a törvénytervezet 2-es számú mellékletében van. Egyértelmű, hogy a szóban forgó beruházásokat nem kizárólagosan finanszírozza a költségvetés, hanem megvalósításukhoz költségvetési beruházási támogatást nyújt.

A 30 milliárd forint az ország teherviselő képességét figyelembe véve tűnik egy reális számnak. Ütemezése 92-re 2 milliárd forint, 93-ban 8, 94-ben 13, 95-ben 5 és 96-ban 2. Ezek elég jelentős összegek, de ezt elképzelhetőnek tartjuk, hogy a költségvetés el tudja viselni. Összhangban a vállalkozói jellegű világkiállítás gondolatával, az expo helyszíne az az úgynevezett "kerítésen belüli világkiállítás" finanszírozására az elgondolás, hogy az üzleti alapon, ingatlanok, telkek hasznosításával, vállalkozásba adásával, vagyoni háttérrel valósul meg.

Az elkészült, külföldi szakértők által is elemzett tanulmányok szerint a szükséges ráfordítások összege 60-70 milliárd forint. A külföldi szakértők álláspontja szerint 800-900 millió dollár külső forrás megszerezhető, ha a magyar Kormány a részvénykibocsátásoknál úgynevezett under righting kötelezettséget vállal, ami azt jelenti, hogy ha a részvényeket az expot megvalósító fejlesztési társaság nem tudja eladni, akkor a részvényeket a költségvetés vásárolja meg. Ezt a kockázatot a költségvetés nem tudja vállalni, mert ez meghaladja a 30 milliárd forintot.

Garancia. A kockázatok felméréséhez a BIE-követelmény értelmezéséből kell kiindulni, ami lényegében az expo teljes megrendezésére kér garanciát. Ez végső soron azt jelenti, hogy a Kormány részéről a 30 milliárd forintos költségvetési támogatással nem lehet elintézettnek tekinteni az expo megrendezését, a BIE felé a százmilliárd forintnyi fejlesztés teljes megvalósítására kell garanciát adni, közvetve azzal, hogy a megrendezésre a Kormány garanciát ad. Azok a külföldi tanácsadók, pénzügyi szakemberek, akik az előkészítés utolsó heteiben a megvalósíthatósági tanulmányt készítették, a befektetők számára is kormánygaranciát tartanak szükségesnek. Egyes korábbi tárgyalásokból ismert, hogy azok a befektetők, akik a kormánygaranciát alapvető követelményként nem kötik ki, azok például más módon, 200-300 hektárnyi fővárosi területre vonatkozó fejlesztési jogosultságra vagy jelentős teleknagyságra az expo területén túlmenően zálogjog kikötésével kívánják magukat biztosítani.

Tehát a megrendezés vállalásánál dönteni kell arról, hogy a befektetők számára szükséges garanciát a költségvetés viseli under righter formában, amit nem támogatok én személy szerint, a befektetők biztosítékként ingatlanfejlesztési jogokat, vagy földterületre szóló jelzálogjogot kapnak. Az ingatlanfejlesztési jogok megadását tartjuk tárgyalási alapnak, ehhez azonban a fővárosi önkormányzatok teljes egyetértése szükséges. Az eddig megismert ajánlatok 200 hektárnak kérnek fejlesztési jogot. Mindezt összegezve úgy hiszem, hogy én Rott Nándor képviselő úrral értek egyet, aki azt mondja, hogy a javaslatot egy kicsit meg kéne vizsgálni, gazdaságilag megoldozni, és ismét áttekinteni. Elnézést, hogy túlléptem az időt. Köszönöm. (Taps.)

ELNÖK:

Köszönöm, Miniszter Úr. Tisztelt Országgyűlés! Mint miniszter úr jelezte, a törvényjavaslatot új, átdolgozott változatban kapják kézhez képviselőtársaim. Az előterjesztő szándéka szerint ez megkönnyíti a törvényjavaslat további tárgyalását. Az új változat tartalmában és szerkezetében várhatóan eltér a korábbi, 507-es számú törvényjavaslattól, amint erre miniszter úr is utalt. Jó néhány módosító javaslat beépül a törvényjavaslat szövegébe. Mindezekre figyelemmel a korábban benyújtott módosító javaslatok sorsáról csak az átdolgozott változat ismeretében lehet majd dönteni. Tisztelt Országgyűlés! A házbizottság legutóbbi ülésén egyetértés mutatkozott abban a kérdésben, hogy az átdolgozott változat mielőbb az Országgyűlés elé kerüljön. Ezt miniszter úr is jelezte. Tisztelt Országgyűlés! Soron következik az 1996. évben megrendezendő világkiállításról szóló törvényjavaslat általános vitájának folytatása. Az előterjesztést 3127-es számon kapták kézhez képviselőtársaim, amelyhez az Állami Számvevőszék hozzászólást nyújtott be 3180-as számon. Emlékeztetem képviselőtársaimat arra, hogy a tegnapi ülésnapunkon négy hozzászóló idő hiányában már nem kapott szót, ezért most folytatjuk az általános vitát. Megadom a szót dr. Pelcsinszki Boleszláv képviselőtársunknak, Szabad Demokraták Szövetsége. Kérem.

DR. PELCSINSZKI BOLESZLÁV (SZDSZ):

Tisztelt Országgyűlés! Hölgyeim és Uraim! Mint békés megyei képviselő, a világkiállítás néhány olyan kérdéséről szeretnék szólni, amelyet az eddigi hozzászólások már érintettek ugyan, de amellyel a kézhez kapott anyag kevésbé törődik. Nevezetesen arról, hogyan fogja a vidéket érinteni, hogyan éli meg a falu a világkiállítást. Először is szeretném leszögezni, hogy nem általában ellenzem a rendezvényt. Ha vállalkozói alapon sikerül megrendezni, ha nem kell a lakosságnak újabb áldozatot vállalni, ám legyen. Nem ellenzem azt sem, ha e cél érdekében a költségvetés arányosan költ Budapest és az érintett régió infrastruktúrájának fejlesztésére, mert az nem sértené más térségek érdekeit sem, és összességében valóban hasznot jelentene az országnak.

Ám rögtön hozzáteszem, hogy én ebben nem hiszek, és megerősíti ezt az Állami Számvevőszék jelentése is. Úgy tűnik, a megrendezés egyrészt súlyos terhet jelenthet Budapestnek és az ország lakosságának is, amellet, hogy a főváros legalább a terhek vállalása fejében kap is valamit ellentételezéseként. Nevezetesen átmenetileg az érdeklődés fókuszában érezheti magát. Az elmaradott vidék ezzel szemben viszonyainak konzerválására, még fokozottabb leszakadására, népességének csökkenésére számíthat. A vita során hangzottak el érvek arról is, hogy milyen előnyei származhatnak a vidéknek a gigászi tervből. A kisgazdák vezérszónokától hallottunk nagyvonalú elképzelésekről, így a nagytavak és a huszárok világtalálkozójáról, trófea- és kutyakiállításról, színházi találkozóról, hangversenyekről vidéki helyszínekkel, csak éppen az nem egészen világos, hogy mi akadályozná meg ezek sikeres megrendezését a világkiállítás elmaradása esetén.

Az én véleményem az, hogy bizonyos településeknek az expo ugyan hozhat valóságos vagy vélt előnyöket, a nagy többség azonban súlyos árat fizet majd mindezért. A kevésbé kiemelt területeken később lesz ivóvíz- és szennyvízvezeték, út, gáz, telefon, tornaterem és sorolhatnám még tovább. Miközben a világkiállítási terület üdítő oázis lesz az ország térképén, a fővárosban csillogó-villogó üvegpalaták épülnek, aközben kopottas, skanzen képét formáló falvakban járhat-kelhet az odatévedő látogató. Az is nyilvánvaló, hogy a vállalkozók és befektetők sem ezeket a területeket fogják majd keresni, és nem csak a kiállítás ideje alatt, hanem később sem, éppen az infrastruktúra hiánya miatt. Hogy milyen mértékű lesz a vidék és a fővárosi agglomeráció közötti távolságnövekedés, azt persze nehéz előre megjósolni. Ez több tényezőtől is függ, de hogy bekövetkezik, az biztos. Egy másik kérdés, amivel foglalkozni érdemes, az a foglalkoztatottság. Ugyanis a törvényalkotó szándéka szerint a világkiállítás megoldást jelenthet a munkanélküliség kezelésére. Helytálló-e ez? Én azt hiszem, hogy nem. Ha ránézünk az ország térképére, a munkanélküliséggel leginkább sújtott területek nem esnek egybe az expoval érintett területekkel.

Ha 50 vagy 100 ezer ember problémáján segíteni fog is az ötlet, igazából ez a munkanélkülieknek a töredéke csupán, és nem oldhatja meg átfogóan a kérdést még átmenetileg sem. Mivel az új munkahelyek a fővárosra és vonzáskörzetére fognak koncentrálni, egy újabb népvándorlás indulhat el az agglomeráció felé. Családok szakadhatnak szét, mert az ingázók száma biztosan nőni fog. Tompítja az expo foglalkoztatásra gyakorolt kedvező hatását az is, hogy Magyarországon jelenleg nemcsak regionális, hanem strukturális munkanélküliség is van. A világkiállítás pedig nem azokban a szakmákban teremt elsősorban munkahelyet - például gépipar, bányászat, földművelés stb. -, ahol nagyok a foglalkoztatási gondok, hanem azokban, amelyekben jelenleg már alig van munkanélküliség, kivéve talán az építőipart. Mindebből következik, hogy bár a munkahelyteremtés fontos dolog, az expotól nem várhatunk csodát.

Célszerű volna tehát, ha a Kormány a foglalkoztatás valós kezelésének kidolgozásához látna, annál is inkább, mert hamarosan tömegével fognak lejárni a munkanélküli járadékok, és egyre több ember marad majd mindenfajta jövedelem nélkül. Hölgyeim és Uraim! Hadd hívjam fel a figyelmüket végezetül arra, hogy amennyiben nem történik időben intézkedési terv a vidék felzárkóztatására is, jogosan állapíthatjuk meg azt, hogy a ország relatív területi különbségei a világkiállítással együtt - de anélkül is - a jövőben növekedni fognak. Mivel ez a megállapítás megtalálható az expo-programfüzet 59. oldalán is hasonló megfogalmazásban, azt hiszem, a felszólalásomban felsorolt kételyek indokoltnak tűnnek. Köszönöm a figyelmüket. (Taps.)

ELNÖK:

Megadom a szót Pintér József képviselőnek, Független Kisgazdapárt.

PINTÉR JÓZSEF (FKgP):

Tisztelt Elnök Úr! Tisztelt Képviselőtársaim! Az én hozzászólásom más természetű lesz, más szemszögből fogja a világkiállítást érinteni, mint ahogy az eddigiekben elhangzott. Természetes dolog, hogy én nagyszerű érzéssel veszem tudomásul azt, hogy 1996-ban világkiállítás lenne vagy lesz Magyarországon, annál is inkább, mert a honfoglalás 1100. évfordulója lesz éppen ebben az időszakban, és e kettő jelenség rendkívül nagy kihívást jelentene Magyarország ismertetése szempontjából. Amikor a világkiállítás anyagát elolvastam az első gondom az volt, hogy elmenjek a Fejér megyei önkormányzathoz és a székesfehérvári önkormányzathoz és megkérdem azt, hogy készültek-e valamilyen javaslatok, elképzelések a világkiállításához való csatlakozás tárgyában.

Őszinte örömömmre szolgált, hogy olyan bőséges információt tudtak elém tárni, amely engemet megdöbentett. Természetes dolog, hogy én most nem fogom önök előtt elsorolni mindazt a sok rendezvényt, amit Székesfehérváron és Fejér megyében a világkiállítás és az 1100. honfoglalási évforduló kapcsán akarnak csinálni, de ízelítőként hadd mondjak önöknek egy párat ebből. Székesfehérváron a Romkertben egy nemzeti emlékhelyet kívánnak létrehozni, ahol is őskoronázó városrészt akarnak megeleveníteni, és itt akarják megrendezni a kiállítás első szakaszában az európai kormányfők találkozóját. Itt, Székesfehérváron kívánnak a későbbiek során a kiállítás kapcsán találkozót szervezni a koronavárosok vezetőivel az Alba Regia-napok keretében. Itt akarják megszervezni a Romkertben István király rockoperájának előadását. Akarnak szervezni Székesfehérváron olimpiai öttusát, amelyről az olimpiai bizottsággal már tárgyaltak. Akarnak Székesfehérváron nemzeti történelemszakkongresszust csinálni, és egy alumíniumipari kongresszust, és a fehérváriakon kívül a megye különböző részein néhányat említenék még, amelyeket a programok magában foglalnak.

Az első ilyen: Tácon a gorsiumi játékokat akarják bemutatni. Velencén akarnak evezős Európa-bajnokságot szervezni. Dunaújvárosban motorcsónakversenyt, úszó Európa-bajnokságot akarnak rendezni. Sárípusztán lovasbemutatót akarnak és Sárrét Mezőföldön 12 vadászház részvételével európai vadásztalálkozót. (Derültség.) Ezen túlmenően móri bornapokat éppen azon a vidéken, ahova nagyon

sokan járnak most is - az elszármazott svábok - a móri bornapok időszakában. Kérem tisztelettel, ezek a rendezvények vendégfogadást jelentenek, a mi részünkről vendéglátást, a vendégek részéről pedig érkezést, és ez rendkívül nagy jelentőségű egy ilyen régió életében, mert ennek hagyományai vannak. Hadd említsem meg önöknek, hogy az én nagyanyám Fejér megye Pátka községében élt, és annak idején, amikor vendég jött ahhoz a parasztházhoz, ahol nagyanyám élt, akkor, amikor a vendég beérkezett az előszobába vagy a konyhába, le szokott hajolni és a kötényével megtörölte a széket, hogy lássa azt a vendég, hogy milyen nagy szeretettel fogadják.

Hát ilyen jelenségeknek volnánk tanúi ebben a régióban, hogy ilyen vendégszeretettel fogadnánk azokat, akiket ilyen rendezvényekre meghívunk. Örömmre szolgált az, hogy Székesfehérvár polgármestere megkereste a fővárosi polgármestert annak érdekében, hogy ezeket a programokat a fővárossal egyeztessék, hogy hogyan lehet ebben olyan konszenzusra jutni, hogy megrendezhető legyenek, és hogyan építhetők bele a főváros és vele kapcsolatban lévő rendezvénysorozatba. Sajnálattal vettem tudomásul viszont, hogy a főváros polgármestere a 18 megyét ilyen tárgyban nem kereste meg, hogy próbáljanak valamit tenni egy konszenzus érdekében, hiszen ha egy ilyen világkiállítást meg akarunk rendezni, az hiába van csak Budapesten megrendezve, az nemcsak budapesti megrendezést jelent, hanem az egész országnak a rendezvénysorozatát kell hogy jelentse.

Én nagyon csodálkoztam azon, amikor a Fialat Demokrata Szövetségtől Deutsch Tamást hallottam a tegnapi hozzászólásban, és a világkiállításnak a 15 pontját szépen mind felsorolta nagyszerű jogászai bravúrokkal, hogy ez sem jó, ehelyett így kellene, azt kellene csinálni stb., de semmi életképes dolgot nem mondott ahhoz, hogy mit kellene csinálni a világkiállításon, csak egy ilyen degresszív visszautasító magatartást tanúsított. Nagyon sajnálom kérem szépen, hogy a fiatal demokraták, akiké a jövő (zaj), nem építkezni, nem alkotni akarnak, és nem akarnak világkiállítást szervezni, mert úgy látszik, ők még nem értették meg azt, hogy valaminek a megrendezése és végrehajtása sikerélményt jelent az embernek, aki azt csinálja, aki ott van, aki végrehajtja és a vendégnek is. És ez a sikerélmény sokkal többet ér kérem, mint hogyha azt mondjuk, hogy mennyi beruházásba kerül valami, mert nekem ne mondják ám azt, hogy a munkanélküliséget nem lehet csökkenteni valamelyest, én nem mondom, hogy teljesen, de valamelyest lehet. Azt se mondják nekem, hogy mindent csak beruházással és állami támogatással lehet megoldani!

Vannak olyan nagyon hasznos dolgok, amelyeket állami beruházás nélkül meg lehet csinálni. És miután mi ilyen szerkezetben élünk, amilyenben Magyarországon, nekünk nem kell sevillai színvonalon gondolkodni, hanem a magyar hon lehetőségei alapján kell gondolkodni, és azt kell bemutatni, ami itt látható. S nekünk azért nem kell szégyenkezni. Nekem nagyon sok barátom van az Egyesült Államokban, Kanadában, Németországban, Ausztráliában, azok, akik a kisgazda mozgalomban a 45-ös, 48-as időkben részt vettek, azután a börtönből kiszabadulva kimentek. Nekem mind azt írják, hogy alig várják, hogy legyen Magyarországon világkiállítás, hogy a családjukkal, barátaikkal, rokonaikkal el tudjanak jönni, mert legalább valamit tudnak segíteni, tudniillik az az idegenforgalmi bevétel, amit ők hoznak, kérem, itt fog maradni, és az is sokat jelent. Nemcsak az jelent sokat, hogy beruházunk valamit és annak a létesítménynek a részei itt maradnak, hanem az ilyen személyes kapcsolat is. És miután olyan lehetőségek kínálóznak, hogy államfőkkel, kormányfőkkel, városi polgármesterekkel tudunk találkozni az ország különböző részein, nagyon jó kapcsolatkiépítésre nyújt lehetőséget.

Az építkezés, a szervezés nélkül a sikerélmény nélkül nem lehet semmit sem elérni, és miután én híve vagyok annak, hogy az ország felemelkedése megtörténjen, nemcsak a világkiállítástól, ez csak egy láncszem, ez csak egy lépcsőfok, de ezt is meg kell ragadni, ezt is fel kell használni arra, hogy amennyire lehet, az ország felemelkedését szolgálja, és a közös barátságunkat minden országunkba érkező emberrel elősegítse. Miután még egy hét van a szavazásig, van egy javaslatom, hogy akik egyetértenek a világkiállítással, és akik nem értenek egyet jelenleg a világkiállítással, gondolkozzanak el azon a madáchi mondaton, és mindennap jusson eszükbe, hogy "Ember, küzdj és bízza bízál", mert bizalom és hit nélkül nem lehet semmit elérni. Köszönöm. (Taps a kormánypártok padsoraiban.)

ELNÖK:

Megadom a szót Futaki Géza képviselőnek, Szabad Demokraták Szövetsége.

DR. FUTAKI GÉZA (SZDSZ):

Tisztelt Ház! Tisztelt Képviselő Urak és Hölgyek! Szerettem volna ma az expo-vitában beszélni azokról a problémákról, amelyek egy sikeres expot és annak megrendezését kockára teszik. Magam is régi VOSZ-tag vagyok, de az előrelátó vállalkozó ésszerűtlen kockázatot általában nem vállal. Szerettem volna beszélni az előnyökről, az utókor által is hasznosítható létesítményekről, Magyarország hírnevének öregbítéséről és egyéb hasznos dolgokról.

Említést tettem volna a hátrányokról is, így az inflációs hatásról, az államadósság növekedéséről, arról, hogy végső soron a költségvetési deficit milyen hatással lesz a vállalkozói adóra és a hitelkamatokra. Az eredmény ott keletkezik-e, ahol az áldozatot vállalták? Beszéltem volna a döntési mechanizmusról, a tervezés és előkészítés súlyos hiányosságairól, beleértve természetesen az előző kabinetet is. Szóltam volna közlekedésünk szokásos nyári csődjéről, a vidék és különösen Kelet-Magyarország mellőzéséről, az általános és egyenletes fejlődés szükségességéről és így tovább, és így tovább. Tisztelt expo-támogatók, ellenzők és majd tartózkodók! Úgy döntöttem, hogy addig nincs értelme erről a törvénytervezetről vitázni, amíg a főváros és a vidék számára nincs elfogadható koncepció, amíg a Kormány egyhangúlag nem támogatja az expot, amíg a BIE december 5-én nem dönt arról, hogy egyáltalán meghosszabbítja-e a határidőt, és addig, amíg a népszavazás kérdésében vagy így, vagy úgy nem rendeződnek a dolgok. Ha pedig egyáltalán felmerül az, hogy népszavazás fog dönteni az expo kérdéséről, akkor itt most nincs értelme vitázni. Köszönöm a figyelmüket. (Taps az SZDSZ padsoraiban.)

ELNÖK:

Megadom a szót dr. Lukács Tamás képviselőnek, Kereszténydemokrata Néppárt.

DR. LUKÁCS TAMÁS (KDNP):

Tisztelt Elnök Úr! Tisztelt Ház! Úgy gondoltam, hogy nem kívánok ebben a vitában felszólalni, ha új érvet nem tudok hozni, de én azt hiszem, az egész vitának némiképp összegzéséül szeretnék azokra a reagálásokra reflektálni, amelyek szándékos vagy sanda félrehallásokból képviselőtársamnak, Rott Nándornak a felszólalását félreértelmezték. Ez vagy abból adódik, hogy nem elég jól figyeltek szavaira, vagy abból adódik, hogy még akkor sem tudták elemezni kellő mélységgel és gondossággal, amikor írásban is olvashatták, vagy abból a sanda politikai szándékból adódik, hogy akinek vannak feltételei és vannak aggályai és megpróbál válaszolni ezekre a feltételekre, azt rögtön akként értelmezik, hogy rögtön egy politikai indítékot vélnek felfedezni.

Szeretném megemlíteni, hogy a Kereszténydemokrata Néppárt intézőbizottsága bizonyos feltételek megléte esetén egyértelműen, kezdettől fogva és ma is az expo támogatására hívta föl a frakciót, és ebben a frakció egységes. Mert a kérdést föl lehet úgy is tenni egy Schopenhauer-i gondolattal, hogy "Köszöntöm, aki vagyok; sírva siratom, aki lehettem volna." Tisztelt expot ellenzők tábora! Szíveskedjék felsorolni, különválasztva és nem egybecsúsztatva, a politikai és a gazdasági érveiket! És jó volna, ha a vitában valóban nem a süketek párbeszéde alakult volna ki - hadd fogalmazzak most már múlt időben egy kicsit -, hanem megpróbálták volna tisztán a politikai és tisztán a gazdasági érveket különválasztani. Mert igenis, ennek a kérdésnek van politikai töltete! És a kérdés logikai sorrendje valahogy úgy következik,

hogy kitörési pont-e a világhiállítás. Én ezt a kérdést eltúlzottnak érzem, én szerényebb megfogalmazást javaslok képviselőtársaimnak: felzárkózási pont-e. És a kettő között óriási különbség van! Mert ha valóban az igazolható, hogy a világhiállítás felzárkózási pont, és nemcsak ahogy a történelem folyamán a millennium idején felzárkózott Magyarország, hanem az ilyen jellegű világhiállítások történetét nézve egy elmaradt infrastrukturális országban, úgy vitaképes csak az az állítás, amelyik egy másik felzárkózási pontot állít. De van ennek a kérdésnek egy másik politikai töltete is.

Gyakran vetette az ellenzék a Kormány és a kormánypártok szemére, hogy nem ad jövőképet ennek a nemzetnek. Tisztelt expot ellenzők tábora! A Kormány és mindazok, akik az expot támogatják, kívánnak egy jövőképet adni, nemcsak ennek a nemzetnek, hanem - túlzás nélkül állíthatom - ennek a térségnek. Na, most egyszerre két állítás nem lehet igaz: az az állítás, hogy nem kíván a Kormány jövőképet adni, hogy kíván egy válsághelyzetben lévő országot kormányozni úgy, hogy nem kíván jövőképet adni - és azt állítani, hogy nem ad jövőképet, vagy ha ad jövőképet, akkor el akarom venni tőle ezt a jövőképet. Aztán a második kérdéskör a jogi kérdéskör, bizonyos tekintetben alkotmányjogi kérdéskör is: főváros, Országgyűlés, népszavazás+

Tisztelt expot ellenzők! Lehetséges-e az, hogy a népszuverenitás letéteményesétől, a szabadon választott Parlamenttől egy fővárosi közgyűlés döntésével a döntés lehetőségét elvegyék? Én úgy érzem, ebben a helyzetben egyetlen tisztességes megoldás van, ha minden képviselő lelkiismerete szerint meri vállalni a döntést. És folytatom tovább a gondolatsort: remélem, hogy az általános és a részletes vita lezárása után a bizottsági munkákban a szakértők kellőképpen az elhangzott érveket cáfolják vagy alátámasztják, és abba a helyzetbe hozzák a képviselőket, hogy lelkiismeretük szerint nyugodtan vállalhatják az "igen" vagy a "nem" döntésüket. Jó volna, ha nem a pártpolitikai csatározások színtere lenne ez a kérdés. A harmadik kérdéskör a gazdasági kérdés. Én úgy gondolom, hogy Palotás János képviselőtársam tényleg nagyívű és szakszerű érvelése után talán felesleges ebben a kérdéskörben megszólalni, azonban engedtessek meg, hogy mégis megtegyem. (Orbán Viktor: Lehet azért! Tessék próbálkozni!) Igen, Orbán Viktor képviselő úr valószínűleg gazdasági kérdésekben megpróbál versenyre kelni Palotás Jánossal, de úgy gondolom, még egy-két stúdiumot hallgatni kell bizonyos egyetemeken. (Szórványos taps a kormánykoalíció soraiban.) Lehetséges, én olyan fényes tekintetű és nagyreményű (Derűlség) + ellenzéki képviselőknél az érveire hadd mondjam, én tekintem olyan tehetségesnek azt a csoportot, hogy képes megtanulni a közgazdasági alapismereteket! (Közbeszólás a bal oldalról: Na! Na! - Derűlség a jobb oldalon.)

Én úgy gondolom, hogy országunk gazdasági fejlődésének neuralgikus pontja és Achilles-sarka a munkanélküliség. Hogy a folyó költségvetés 17 milliárdja, illetve a folyamatos költségvetés 30 milliárdos fedezete mit jelent, sajnos a jövő évi költségvetési vitában előre kell vetítenem, hogy a pénzügyi hiányunk lehetséges, hogy nagyságrendben körülbelül ezt közelíti. Ebből a szempontból, a pénzügyi hiány szempontjából azt kell mondanom, hogy öt évre elosztva talán ez mégsem olyan nagy összeg. De a kérdést nem innen közelítem meg, megpróbálok tárgyszerűen érvelni. Azt állítom, hogy ennek az országnak, az Achilles-sarka a gazdasági fejlődésnek a munkanélküliség. Márpedig - idézek a Fraternité-jelentésből - 1 os munkanélküliség-növekedés 4-4,5 milliárd forint kiesést jelent a társadalombiztosításnak! Tessék hozzáadni az adókiesést, és tessék hozzáadni azt a 10 milliárd forintot 6,50s munkanélküliségre elosztva, amit munkanélküli segélyként fizet ki!

Ebből a számításból - becsléssel - nem túlzok, ha azt állítom, hogy 3-40s munkanélküliség egyenlő az összes költséggel, amit az expo fedezetéül mögé állítunk. Márpedig a vállalkozások élénkítésével, a kellő elosztásával, úgy gondolom, hogy ezt a munkanélküliség- növekedés valahol megállítható vagy annak felgyorsulása lassítható. Ha csak és kizárólag ezt érte el az expo, politikai szempontból azt, hogy adott egy jövőképet egy válsághelyzetben lévő nemzetnek, gazdasági szempontból pedig azt, hogy a leglényegesebb ponton, a munkanélküliség területén csökkenti a munkanélküliség további gyorsulását ebben a mérékben, akkor úgy gondolom, hogyha erre a szakértők igennel válaszolnak, akkor megnyugtató módon nyomhatom meg az "igen"-gombot az expora. Köszönöm szépen. (Taps a jobb oldalon.)

ELNÖK:

Megadom a szót Ungár Klára képviselőnőnek, Fiatal Demokraták Szövetsége.

UNGÁR KLÁRA (FIDESZ):

Köszönöm, Elnök Úr. Tisztelt Képviselők! Tisztelt Elnök Úr! Tisztelt Pintér Úr! Két éve semmi mást nem csinálunk, csak küzdünk és bízva bízunk + (Moraj a jobb oldalon.) Nagyon röviden az általános vitában a FIDESZ frakció utolsó beszédét szeretném elmondani. Ahogy megígértük, négy szakmai beszéd hangzott el, és Lukács úrnak szeretném előre jelezni, hogy e beszéd egy része szakmai és egy másik része politikai természetű lesz. Pap János képviselőtársam elmondta a világkiállítás várható környezetvédelmi következményeit, a környezeti hatásait. És ő elmondta azt, hogy végtelenül cinikus: miközben nem készült tanulmány a környezeti hatásokról, közben az egyik cél a tanulmány szerint a környezet javítása és a környezet bemutatása. Deutsch Tamás képviselőtársam részletesen, paragrafusról paragrafusra elmondta önöknek, hogy a tizenöt szakasz közül egyetlenegy elfogadható, az összes többi nem illeszthető a magyar jogrendszerbe. Mádi László képviselőtársam elmondta a világkiállítás várható hatását a vidékre. Tegnap késő este Kósa Lajos képviselőtársam az általános gazdaságpolitikai hatásról, illetve gazdaságfilozófiai nézetkülönbségekről szólt. Bár ezt többen, többek közt az elnök úr is némileg unalmasnak minősítette.

Nagyon röviden szeretném elmondani, hogy mi is az az expo. (Taps és derűtség a jobb oldalon.) Az expo egy 46, 51, 61 vagy 80 hektáron megvalósuló úgynevezett kiállítás- vagy eseményorientált nemzetközi szakkiállítás. Az eseményorientált kiállításon az állandó épületek aránya 20, míg az ideigleneseké 80 Az úgynevezett kiállításorientált kiállításon az ideiglenes épületek aránya 35, az állandó épületek aránya 65 Az expo javasolt témái - idézem: a változás szelleme vagy az ébredés kora. Altémái: kultúrák találkozása, vagy feltámadó környezet, avagy békés kommunikáció. Ezeket az igen fontos és könnyen értelmezhető mondatokat a világkiállítási törvénytervezet mellékleteként benyújtott, a Programiroda által 1991. szeptemberében készített háttér tanulmány tartalmazza.

Tehát nem tudjuk, hogy milyen témában és mekkora területen rendezni, pontosabban szándékszik a Kormány szakkiállítást rendezni. De ez a háttér tanulmány több lehetőséget kínál, és kettőt ajánl a türelmes olvasó figyelmébe. Azt javasolja, hogy a kiállítás tartson fél évig. Két beszédes tervrajzot is mellékeltek a törvénytervezethez, amelyből rögtön látni, hogy a mellékletben az 1-es, illetve 6-os változatként szereplő expo- tervet ajánlják figyelmünkbe.

A melléklet 16. oldalán ezt olvashatjuk: Az expo üzemeltetésének eredményességét tekintve az 1/1-es és a 6/2-es számú változat a legkedvezőbb, illetve a legjobb a bevétel-költség aránya. A 17. oldalon azt olvashatjuk, hogy az 1/2-es, a 6/1-es és 6/2-es változatokat kell preferálni. A három változat között csupán annyi a különbség, hogy mekkora területet szeretnének ingatlanvállalkozásba bevinni. Az 1/2-es változat még az önkormányzati tulajdon ingatlanvállalkozásba viteléről beszél, míg a 6/1-es és a 6/2-es számú változatok már arról szólnak, hogy az ingatlan részvénytársaságban az önkormányzati és az állami tulajdont tulajdonba veszi. A 21. oldalon azt olvassuk, hogy a 6/2-es számú változat jelenti a legmagasabb kockázatot.

A relatív időszűke miatt - idézem - a tervezett 700 ezer négyzetméter építése, az ehhez szükséges infrastruktúra-fejlesztés megvalósítása, a területek időben történő felszabadítása miatt rendkívül feszített beruházási idővel kell számolni. A szükséges befektetői, elsősorban külföldi tőke bevonása jelenleg még nem biztosított. Ugyanezen az oldalon olvashatjuk azt is, hogy az 1/1-es változat költség szempontból minimális kockázatot jelent, ugyanakkor alacsonyabb eredményessége nem teszi valószínűvé vállalkozási alapon történő megvalósítását. Tehát van egy vállalkozó, avagy vállalkozási alapon megvalósítható expo-tervünk, és van egy tisztán költségvetési alapon megvalósítható expo-terv. A vállalkozói expo terve arra a tévhitre épül, hogy a 314 hektáros, úgynevezett kiemelt övezetben a Maharton kívül csak állami tulajdonú

ingatlanok, földek vannak. Az úgynevezett világkiállítási övezetben 20 teleknek a Mahart a tulajdonosa, 69 telek állami tulajdonú vállalatok kezelésében van, és 60 telek pedig 4 - a IX., a XI., a VIII. kerület és a fővárosi önkormányzat - tulajdonában van. E 4 önkormányzat a tulajdont, a telkek tulajdonát az önkormányzati törvény hatálybalépésével kapta meg az önkormányzati törvény 107. §-ának (2) bekezdése alapján. E mellékletben számos táblázat is található, a 6. számú táblázat szerint a tervezők 2 milliárd forintot szánnak területszerzésre.

Területelőkészítés és területszerzés összesen 17 milliárd forint. E területek értékesítéséből 36 milliárd forint bevételre számítanak. Ahogy Kupa úrtól hallhattuk, nem is olyan nagyon régen, talán egy órával ezelőtt, a 314 hektárból 200 hektárt kellene a befektetők tulajdonába átengedni. A maradék 14 hektárból 80 hektáron kiállítást rendeznénk. Tisztelt Hölgyeim és Uraim! Önök nevezhetik vállalkozási expónak, hogy az önkormányzati tulajdont használják az expo felépítésének fedezetéül. De nekem erről A Pál utcai fiúk vörösingesei jutnak eszembe, akik odamenve Nemecekhez, azt mondták, hogy: Einstand. Van egy nagy különbség + (szórványos taps) +, ebben a pillanatban nem az üveggolyókat, hanem a grundot veszik el. Lukács úr fölhívta a figyelmünket arra, hogy alapos tanulmányok folytatása után talán a munkanélküliséghez is hozzá tudunk szólni. Ez évi augusztusi adatok alapján kiemelnék három megyét és Budapestet a munkanélküliségi adatai alapján, de nemcsak a munkanélküliségi adatokat szeretném önökkel megismertetni, hanem egyéb számokat is. Borsod-Abaúj-Zemplénben több mint 31 ezer munkanélküli van. A társas vállalkozások száma kicsit több mint kétezer. Az egy lakosra jutó jövedelem, adóköteles jövedelem pedig 63 ezer forint. Szabolcs-Szatmár megyében 27 ezer munkanélküli van, és a társas vállalkozások száma csupán 1400. Az egy lakosra jutó adóköteles jövedelem viszont 50 ezer forint. Budapesten a munkanélküliek száma 17 ezer.

A társas vállalkozások száma 16 ezer. Az egy lakosra jutó jövedelem 108 ezer. Én nagyon bízom abban, hogy Lukács úrnak nem kell ezeket a számokat elmagyarázni, hogy miért soroltam őket föl. Vannak az országban olyan térségek - és még Bács-Kiskun megyét nem is említettem -, ahol nemcsak a vállalkozások nem fejlődnek, nem szaporodnak, hanem az egy főre jutó átlagjövedelem is nagyon alacsony, és a munkanélküliség viszont nagyon magas. Budapest és környéke nem ezek közé a területek közé tartozik. De nézzük, hogy mit ír a programtervezet vagy a törvénytervezet melléklete. A 48. oldalon, ahol a világkiállítás és a kapcsolódó fejlesztések foglalkoztatásra gyakorolt hatását vizsgálják a tanulmányírók, a következőket olvashatjuk: Az építkezések által indukált bruttó termelés növekedésének minden milliárd forintja mintegy 1100 fő munkaerő foglalkoztatására adna lehetőséget. Ez 1992-ben még csak 9-10 ezer főt jelent. Ajánlom figyelmükbe ezt a számot, még csak 9-10 ezer főt jelent. De 1995-ben már 180-200 ezer főt is, és az utóhatások miatt 1997-ben mintegy 80-85 ezer munkahelyet teremt. Próbáljuk meg - én megpróbálnám - azt a fejszámolási bűvészmutatványt, amelyet a múlt héten Kádár Béla úr itt előttünk igen jól teljesített, és nézzük meg, hogy 1992-ben ez a 9-10 ezer fő a várható 500 ezer fős munkanélküliségnek hány százaléka. 2, Uraim, 2 a. Nézzük meg, hogy az 50 milliárd forintnyi munkanélküli-segélynek a 2 százaléka mennyi. Ezt is előre kiszámoltam, nehogy zavarba jöjjenek, és ez egymilliárd forint.

A Programiroda 1992-ben e vállalkozási alapon megrendezendő világkiállításnak csak a területszerzéséhez 7 milliárd forintot használna föl. Hát ebből is látszik - a 7 milliárd és az 1 milliárd összehasonlításából -, szerintem meggyőző, hogy milyen remek üzletbe készülünk belevágni a fejszénket. Ha jól figyelemmel kísértük Kádár miniszter úr expozéját, Fekete Gyula úr felszólalását és az elmúlt másfél-két évben Baráth Etele úr minden tiszteletünket kiváltó, heroikus küzdelmeit és nyilatkozatait, akkor kiviláglik, hogy az 1 és a 7 milliárd forint közötti különbséget az adóbevételek fogják jelenteni. No de félre ezekkel az abszurdításokkal, mert ha ilyen adóbevételekkel számolhatnánk, akkor a nemzeti jövedelmünk körülbelül a háromszorosa volna a jelenleginek. Viszont mit ír Baráth Etele úr az 56. oldalon? "

Az expo beruházásával kapcsolatos ingatlanárak emelkedése ugyanis a világkiállításról hozott döntést követő spekuláció révén gyorsan bekövetkezik. Ezt követi a munkaerő drágulásának hatása. A kettő

együttesen egyrészt ellehetetlenít számos, még működő ipari és szolgáltató szervezetet, másrészt pedig az ingatlaneladás lehetőségével kedvező alkalmat kínál számukra az áttelepülés költségeinek fedezésére. Az első öt-hat év során 50-100 ezer munkahely megszüntetése, illetve áttelepülése prognosztizálható." Vagyis mit ír Baráth Etele úr? Hát egyrészt azt, hogy a világ nagyon bonyolult. Aztán azt is írja, hogy miközben 180-200 ezer munkahely teremődik az expo által, eközben 50-100 ezer munkahely megszűnik, illetve áttelepül. Megpróbáltam ezt a négy számot is egymásból kivonni, és négy év alatt az expo hatására 80, maximum 150 ezer munkahely teremődne. Ez évente ugye 20-40 ezer munkahelyet jelenthetne, kivéve persze 1992-t, amikor 9-10 ezer munkahely teremődik.

Na de van két igen optimista miniszterünk. Az egyikük azt mondja, hogy 1992-ben a gazdaság teljesítőképessége növekedni fog, a recesszió megáll, és szép lassan, évek alatt az ország gazdasága növekedésnek indul. E miniszter úr azt is mondja, hogy a tervgazdálkodásból, illetve az úgynevezett piaci szocializmusból a valódi piacgazdaságra való áttérés a munkanélküliség növekedésével jár együtt. Sőt, ezt a piacgazdaság természetes velejárójának tekinti. De van egy másik optimista miniszterünk, aki a Tervgazdasági Intézetben szerzett igen hosszú gyakorlata alapján még pontosabban meg tudja prognosztizálni, hogy mikor fog a gazdaság, a nemzet felemelkedni. Ő azt mondja, hogy 1993-ban. E miniszterünk azt vallja, hogy olyan gazdaságpolitikát, amellyel munkanélküliség jár együtt, felelős politikus nem képviselhet. De minekutána azt hiszem, hogy neki is szemet szúrt, hogy az elmúlt egy év alatt meggyorsult a munkanélküliségi ráta növekedése, ezért mindannyiunknak az expót javasolja. Vagyis a munkanélküliséget ellenző Kádár úr úgy látja, hogy a várható 500 ezer fős munkanélküliség gondját 1992-ben a 10 ezer embernek munkát adó, és 93-ban a maximum 40 ezer embernek munkát adó expo fogja megoldani. Nem tudom, Kádár úr naiv-e, avagy szándékosan be akarja a magyar választókat csapni? (Zaj. - Közbeszólások kormánypárti padosorokból: Nana! Felháborító!)

Nem akarja? Nem akarja. Frakciótársai úgy gondolják, hogy nem akarja. Én bízom is benne, mert a taxisblokádtapasztalatai alapján nagyon negatív következményei vannak annak, ha az embereket becsapják. (Zaj. - Közbeszólások kormánypárti padosorokból: Elnök Úr! Figyelmeztesse a képviselőnöt! - Az elnök csönget.) De egy érdekes vita kezdett kibontakozni a Ház falain belül arról, hogy mi a kínálatbővítő, illetve mi a keresletbővítő politika. (Dr. Gáspár Miklós: Ezt már hallottuk!) Mi a kettő között a különbség? Tulajdonképpen semmi azon kívül, hogy egymásnak pont az ellentétei. Kínálatbővítésen a szakirodalom a termelési tényezők kínálatának bővítését érti. Tehát a kínálat bővülése a termékeket előállító, termékeket kínálóknak számának bővülését jelenti. Nem a termékek bővítését jelenti. Nem beszélhetünk kohókínálat-bővülésről, avagy sertéshúskínálat-bővítésről, avagy út-, hídkínálat-bővítésről, hanem beszélhetünk kohóról, több sertésről, több útról, szélesebb hídról vagy még több hídról.

A kínálatbővítő-politika alapvető eszköztára a progresszív adózás megszüntetése, a lineáris adózásra törekvés, a gazdálkodás mozgásterét akadályozó jogi szabályok leépítése, a mindenfajta liberalizáció támogatása, az importliberalizáció, az export, a bér, a tőkebefektetés liberalizációja. Ehhez kapcsolódik a piacgazdaság intézményeinek fölépítése és az állam gazdaságból való lassú, de biztos kivonulása. Ez teszi ugyanis lehetővé, hogy a piac működési mechanizmusai nyerjenek teret. De uraim, hölgyeim, hisz ezt a programot valaki képviseli a Kormányban. Ugyan ezt az urat nem Kádár Bélának hívják, hanem Kupa Mihálynak. Kádár úr azonban az általa kívánatosnak tartott külgazdasági célok elérése érdekében megírta saját programját. Agrárpolitikát, energiapolitikát, monetáris és hitelpolitikát kíván folytatni. Kádár úr programjában egy dologról nem esik szó, az inflációról. Ellenben dolgozatának alapvető premisszája, hogy a piaci mechanizmusok gyengesége miatt szükség van egy új típusú szemléletre, új típusú állami szerepvállalásra. Kádár úr különböző alapok és pénzek, miszerint befektetési alap, piacváltási alap, exportfejlesztési alap és kereskedelemfejlesztési alap fölött szeretne diszponálni, hogy a minisztériuma az arra érdemesnek ítélt fejlesztési koncepciók és vállalatok kedvezményes feltételű állami forrásokhoz tudja juttatni. Programjában az alkalmazandó szelekciós elvekről semmit sem tudunk. De az ilyen mondatokból idézem: "a gépipar perspektivikus területének kibontakozását elősegítő kormányzati intézkedések arra utalnak, hogy a korábbi években megszokott döntési mechanizmusokhoz hasonló lenne a költségvetési források eloszlásának trendje", ha Kádár úr lenne a gazdasági csúcsminiszter. Vagyis az elosztásoknál a

szempontok esetiek és egyediek lennének. Mivel Kádár úr programja egy úgynevezett új típusú szerepvállalásával erősen intervencionista, a bürokráciától, lehetőleg a Külgazdasági Minisztériumtól függő vállalatokban gondolkodik. Nem ért ezért minket nagyon váratlanul, amikor kiderült, hogy komoly érzelmi szálakkal kötődik az expo- hoz. Kádár úr programjában sem liberalizációról, sem deregulációról nem esik szó.

Tehát a nemzetközi gazdasági kapcsolatok miniszterének gazdaságfilozófiai jelszavai: intervenció és szelektivitás. Nemcsak arról van szó, tisztelt hölgyeim és uraim, hogy az expóról eddig senkinek sem sikerült bebizonyítania, hogy egy jó gazdasági vállalkozás. Nemcsak arról van szó, hogy gazdasági filozófiákról vitatkozhatunk a Parlamentben, hanem arról van szó, hogy a Kormány hajlandó-e folytatni egy liberális-konzervatív avagy konzervatív-liberális párthoz méltó gazdaságpolitikát, avagy egy etatista, intervencionista politikát szeretne folytatni. Ez utóbbi politika egyébként jobboldali diktatúrákra és baloldali kormányokra jellemző. Az expo támogatása vagy ellenzése nem többet jelent, mint hogy 40 év tervgazdálkodása, illetve piaci szocializmusa után hajlandó-e a Kormány eredeti programjához visszatérni, a piacgazdaság kiépítéséhez. Még egy pillanatig térjünk vissza a programiroda tervezetéhez.

Azzal az alapfeltevéssel él Baráth Etele, felolvassam: "Országos infrastruktúra tekintetében a világkiállítás megrendezéséhez minimálisan szükséges M1 autópálya Győr-Hegyeshalom közötti szakaszát, az M0 körgyűrű déli szakaszát az előkészítés jelenlegi helyzetét figyelembe véve az expo idejére elkészültnek tekintjük. Nagy valószínűséggel elkészül: Budapest-Hegyeshalom vasúti rekonstrukciója, az M3 Polgárig, az M5 és M7-es autópálya kiépítése az országhatárig, továbbá a dunai átkelőhelyek: Szekszárd, Dunaújváros. Feltételezzük a Kelenföldi és a Déli pályaudvarok rekonstrukcióját. Örömmel és bizakodva nézzünk eme projektek megvalósítása elé!" És tisztelt Lukács úr, most jön a politika... (Közbeszólások: Halljuk! Hagyja abba!) Elnök Úr, korlátozni szándékozik a beszéd idejét? (Közbeszólások: Nem! - Az elnök csenget.)

ELNÖK:

Tessék folytatni.

UNGÁR KLÁRA (FIDESZ):

Az önök padsoraiban ülő Palotás János és a mögötte álló gazdálkodók - munkavállalók és munkaadók -, tehát nagyjából az egész társadalom népszavazást kezdeményezett. Mind tudjuk, össze is gyűltek az aláírások. Tisztelettel és még egyszer megkérem önöket: hogyha elindítanak valamit, vállalják a következményeit, ne gyávuljanak el az utolsó pillanatban - és tartsunk népszavazást! Megkérdezem Palotás urat - megkérdezném, de bízom benne, hogy valamelyik nap majd bejön a Parlamentbe -, hogy valójában miért kezdeményezte ezt a népszavazást, ha nem azért, hogy élénk tárja azt a sok aláírást, ha nem azért, mert azt gondolta, hogy ebben a nehéz politikai helyzetben már csak a nép dönthet... Köszönöm. (Taps a bal oldalon.)

ELNÖK:

Kétperces reagálásra kér lehetőséget dr. Lukács Miklós...(Közbeszólások: Tamás!)

DR. LUKÁCS TAMÁS (KDNP):

Tisztelt Képviselő Asszony! Mi nem olyanok vagyunk, akik elgyávulunk. (Zaj. - Orbán Viktor: Helyes!) Nem veszem azt a bátorságot, hogy a közgazdaságtudományi iskolákat ismertessem a sokkal jobban

képzett képviselő asszonynak, azonban veszem azt a bátorságot, hogy némely logikai hibára rámutassak előadása közben. (Közbeszólások: Helyes! Halljuk!) Pro primo: sok ideig dolgoztam kisiparosokkal, és nagyon jól tudom, hogy ha valahol egy vállalkozás beindul, akkor nem biztos, hogy az nyeri meg a vállalkozást, hogyha tisztességes versenyfeltételek vannak, ahol a vállalkozást kiírják. Ennek következtében pedig lehetséges, hogy a képviselő asszony levezetéséből azt a következtést kellett volna levonni, hogy ahol az élő munkaerő olcsóbb, azok a vállalkozások jobb versenyhelyzetbe kerülhetnek a meghirdetett versenyek kapcsán. Ilyen példákat tudnék sorolni, amikor a budapesti munkahelyeket a lényegesen olcsóbb vidéki munkaerők nyerik meg és azok a vállalkozások. (Dr. Orbán Viktor: Helyhez kötött építkezések!)

Tehát hogyha Budapesten létesül az a munkahely, még nem biztos, hogy a következtetése helyes, amikor lokalizálja a vállalkozásokat Budapestre. Másodszor: ez olyan, mint a régi viccben - tetszik tudni: mennyi és mi mennyi? Tudniillik a munkanélküliségben el tetszett egy-két tételt felejtetni a hozzáadásnál, bár nem vitatom a hozzáadás számszerűség helyességét, de el tetszett felejtetni. Ezért jó, ha nem írja le az ember előre a beszédét, mert akkor talán a beszédemben tetszett volna figyelni a Fraternité-jelentésnek azon pontjára, hogy 50s munkanélküliség a társadalombiztosítási kiadásoknak 4-4,5 milliárd forintos hiányát jelenti, és ezt el tetszett felejtetni hozzáadni a munkanélküliségi kiadásokhoz. Tudnék egyébként még más tetteket is, úgyhogy, tetszik látni, nem mindig az összegszerűség a döntő. Bátorkodtam válaszolni, és azt hiszem, nem a közgazdaságtudományok, kizárólag a logika területére merészkedtem. Köszönöm. (Taps a jobb oldalon.)

ELNÖK:

Viszonzásra kér lehetőséget Ungár Klára képviselőnő. (Zaj.)

UNGÁR KLÁRA (FIDESZ):

Tisztelt Lukács Úr! Két apró dologra hívnám fel a figyelmét. 1. Minden adat és minden szám, amit idéztem, Baráth Etele munkásságának része. (Zaj. - Taps a bal oldalon.) A másik: én úgy tudom, hogy Budapesten szándékszanak Önök expót építeni, és nem Szabolcs-Szatmárban. Köszönöm. (Taps, zaj.)

ELNÖK:

Megadom a szót Németh Béla képviselő úrnak, Független Kisgazdapárt. Kérem!

NÉMETH BÉLA (FKgP):

Tisztelt Ház! Ebben a vitában már nagyon nehéz felszólalni, és talán nagyon nehéz újat is mondani. Hogyha ilyen vitán ment volna keresztül Kolumbusz Kristóf, soha nem fedezte volna fel Amerikát - nem mert volna elindulni a véleményem szerint. (Taps a jobb oldalon.) Hogy mégis szót kértem, arra Mádi László képviselő készített, mert én a képviselő úr érveit maximálisan elfogadom, amikor ő azt mondja, hogy Szabolcs-Szatmár-Bereg megyére vonatkozólag nem látja azokat az érdekeket, amelyek a világkiállítás megrendezését elősegítenék. Nem látja. Egyetértek vele. Hölgyeim és Uraim, az érdekek ritkán hatnak egyformán, és ez nem várható el a világkiállítástól sem, hogy minden megyére és minden területre egyformán hasson. Én úgy érzem, hogy a dunántúli, de nekünk, a Balaton vonzásterületében élő képviselőknek komoly érdekünk fűződik a világkiállítás megrendezéséhez. Hús balatoni önkormányzat vezetőivel tartott közös megbeszélés és a Somogy megyei közgyűlés egyértelműen a világkiállítás megrendezése mellett foglalt állást. Mi az idegenforgalom fellendülését várjuk a világkiállítástól. Úgy

érezem, hogy az idegenforgalmi bevételekre az országnak is nagy szüksége van - és lehet, hogy pont ezekből a bevételekből fog jutni Szabolcs-Szatmár megyének a későbbiek folyamán. És ez nem egy rövid távú, egyszeri fellendülést hozhat, hanem várhatóan hosszú távon megalapozhatja a magyar idegenforgalom jövőjét. Az idegenforgalomban is végbement egy nagy változás. Megszűnt a keleti szervezett turizmus, és ennek hiányát már 1991-ben is érezte a magyar idegenforgalom. A tömegturizmus hiányát egy kisebb mértékű, minőségi turizmussal feltétlenül pótolni kell. Nem biztos, hogy itt az az orvosság, hogy majd ez a ...

Én tudom, hogy most a szabolcs-szatmári képviselő azt mondja, hogy nem azonos a Balaton-part és Szabolcs-Szatmár megye, de abból Szatmár megyének semmi előnye nem lesz, hogyha ugyanolyan színvonalra süllyedünk le mi, mint amilyen színvonalon most ők állnak - mert az egyik jobban menő megyének a tovább fokozása segítheti a gyengébb megyék felemelkedését. A Balaton melletti települések már egyértelműen azon gondolkodnak, hogy egy gödöllői javaslattal álljanak elő, hogyha az Országgyűlés minden áron a világkiállítás budapesti megrendezése ellen kívánna állást foglalni. (Zaj. - Közbeszólás a FIDESZ soraiból: Éljen!) Igen. Én ennek a célnak az érdekében a törvénytervezet elfogadását javaslom, és a tisztelt Háznak is elfogadásra ajánlom. Köszönöm szépen (Gyér taps.)

ELNÖK:

Köszönöm. Tisztelt Országgyűlés, az utolsó jelentkezőnek adom meg a szót ebben az általános vitában. Szólásra következik Szalay Gábor képviselő úr, Szabad Demokraták Szövetsége.

SZALAY GÁBOR (SZDSZ):

Tisztelt Képviselőtársaim! Elnök Úr! Örömhír hozója vagyok ezek szerint, mert lezárul vélem ez a hosszú, küzdelmes általános vita. Kérem, én szeretném támogatni az expót... (Közbeszólások a jobb oldalról: nem vesszük észre!) ... szeretném, de mindezt jó lelkiismerettel szeretném megtenni, és szeretném természetesen azt is, hogyha ez a problémaözönnel egyébként bőven nyakon öntött ország nem lenne megosztott és olyan reménytelenül egymásnak feszülő ebben kérdésben is.

Szeretnék egyértelműen expo-párti lenni még akkor is, hogyha a világkiállítás esetén a költségvetés szükségszerűen megnyíló csatornáit az én választókerületemnek, régiómnak a vidék egészéhez hasonlóan semmi juttatást, egy fillért nem hoznának. Én egyszerűen örülnék, ha támogathatnám az expót - de nem tehetem. (Közbeszólások a jobb oldalról: Szeeegény...) Ezt feltételeztem. Nem tehetem, mert minden törekvésem, kíváncsiságom és érdeklődésem ellenére sem tisztázott még a mai napig sem a finanszírozási háttér vagy a törvények hiánya okozta zavaros jogi helyzet - hogy csak a legfontosabbakat említsem. Ezekről sok kérdés, kétely és aggály fogalmazódott már meg, és maradt megválaszolatlanul a tisztelt Ház előtt.

Én általános vita utolsó felszólalójaként három konkrét kérdést szeretnék felvetni. Úgy ítélem meg, hogy ez a három olyan konkrét kérdés maradt, amiről eleddig még tán nem esett szó. Három anyag van előttünk, amiből én kiindulni szeretnék. Az egyik az országgyűlési törvényjavaslat, a másik a feasibility study, a harmadik pedig az állami költségvetés 1992. évi irányelveiről szóló tájékoztató, amit ugyancsak nemrég, pár héttel ezelőtt tárgyalt az Országgyűlés. Az országgyűlési törvényjavaslat-tervezet abból indul ki, hogy a költségvetés finanszírozási igénye az 1990. évi áron 17 milliárd forint, és ez folyó áron 30 milliárd forintot tesz ki. 30 milliárd forint tehát az, amit a költségvetésnek spendíroznia kellene erre a célra. Az én első kérdésem, amit ebből megfogalmaznék, hogy hogy jött ki a 17 milliárdból a 30 milliárd, magyarul, milyen inflációs rátával sikerült kiszámolni? Én ugyanis itt, az ülés előtt egy-két másodperc alatt a számítógépen végeztem egy számítást, és ez azt adja, hogy az 1990. évi áron számításba vett 17

milliárd - ha csak 300s inflációt tételezek is fel - 91- re 22 milliárd lesz, 92-re már 28, és így tovább, nem akarom folytatni, ugye 96-ban fejeződik be a finanszírozása mind ennek a projektnek. Meg is fordíthatom a kérdést. Milyen inflációs rátával sikerült kiszámítani azt a 30 milliárdot, amit ugye alapvető igazságként a törvényjavaslat megfogalmaz? A következő kérdés, amit feltennék: Itt van előttem az előbb említett 92. évi költségvetés irányelveiről szóló tájékoztató.

Ennek a 9. pontja a következőket mondja: "A rendkívüli kiadások között a vilákiállításal kapcsolatos ráfordításokra, 2. a kárpótlás költségvetési fedezetére, 3. az egyházi ingatlanok visszaadásából, 4. a bős-nagymarosi helyreállításból, 5. a szovjet csapatok okozta környezeti károk mérsékléséből eredő terhekre összességében 9 milliárd forint irányozható elő." Most, ha ezeket külön veszem, és tudom, hogy Bős-Nagymarosnál a gát elbontása az körülbelül 4,5 milliárdba kerülne a jövő évre vonatkozóan, ilyen információt kaptam az illetékesektől. Kezembem van egy újságcikk - tegnapelőtti -, miszerint kétmilliárdba kerülne a volt szovjet ingatlanoknak csak az őrzése. A miniszterelnök úr - ha jól emlékszem - 6 milliárd forint körül valószínűsítette azt az összeget, amit az életüktől és szabadságuktól megfosztott politikai foglyok javára megítélni valószínűnek tartott. Hogyha az egyházi ingatlanok visszaadásából és az egyéb kárpótlási törvényekből fakadó következményekkel már nem is számolok, szóval még ebben az esetben is nehezen tudom elképzelni, hogy ez a kétmilliárd kiszorítható lenne a költségvetésből, amit Kupa miniszter úr egy-két órával ezelőtt nekünk említett, hogy 92-re ennyi kerül előirányzásra.

Én úgy gondolom, hogy erre a hat igen fontos és egyenként is jelentős célra ha csak 9 milliárdot tudunk jövő évre a költségvetésből kiperéselni - márpedig ezek szerint annyit tudunk -, akkor itt nagy zavarok lesznek, például a vilákiállítás legelső évi költségvetési támogatását illetően is. Csak úgy zárójelben teszem hozzá, hogy a feasibility study-ban megfogalmazódott az is, hogy a költségvetési források iránti igény koncentráltan jelentkezik 92 és 94 között. Tehát ezzel se nagyon megy össze mindez. Harmadik kétségem, amit megfogalmaznék, az az, hogy ugye vállalkozói alapon finanszírozott vagy vállalkozói vilákiállításról beszélünk. Ha elfogadjuk, hogy körülbelül 100 milliárd mindennek a költségvetése, és látjuk, hogy az egyetlen biztos pont, a költségvetés 30 milliárdja adott, akkor ebből adódik, hogy körülbelül 70 milliárd forint lenne az, amivel számolunk a hazai vagy a külföldi vállalkozók részvételére. 70 milliárd! Ez a finanszírozás lenne tehát az a fejezet, ami a feasibility study fő fejezetét, legtestesebb, leglényegesebb részét kellene, hogy alkossa. Ezzel szemben ha megnézzük az anyagot, azt látjuk, hogy összesen egy oldal foglalkozik ezzel. Az egy oldalban is csak szöveg van, egyetlen szám megemlézésére nem került sor. Azonkívül az egy oldal fele arról szól, hogy milyen feltételeket kell teljesítenie az államnak ahhoz - vagy éppen a költségvetésnek ahhoz -, hogy ez a vállalkozói alapon történő megrendezés egyáltalán elméletileg elképzelhető legyen. Na most, ha figyelembe vesszük még azt, és nyilván

Önök mindannyian jól emlékeznek rá, hogy volt egy országgyűlési határozat 96/91. számon, amit június 17-én hoztunk, ami kimondta, hogy az Országgyűlés ugye kötelezi a Programirodát, hogy kezdeményezzen tárgyalásokat a külföldi beruházókkal. És ha minderről egy fél mondat nem esik a feasibility study-ban, akkor az embernek természetesen gyanúja támad ezen tárgyalások sikerét és eredményességét illetően.

Tisztelt Képviselőtársaim! Én megkérdezném, hogy vajon szabad-e a fantáziánkat ennyire szabadon szárnyalóra engedni, mikor a zord materiális valóság ennyire köt minket? Köszönöm szépen a figyelmüket! (Taps az ellenzék soraiból. - Ráday Mihály jelentkezik.)

ELNÖK:

Ráday Mihály képviselő úr kétperces reagálásra kér lehetőséget. Megadom a szót.

RÁDAY MIHÁLY (SZDSZ):

Köszönöm, Elnök Úr! Tisztelt Képviselőtársaim! Itt elhangzott egy nagyon szemléletes dolog ma délután, és gondoltam, hogy erre hivatkozva egy pillanat alatt meg lehet világítani, hogy tulajdonképpen miről van szó. Elhangzott az, hogyha a világkiállítás jelenlegi törvénytervezetének ellenzőit hallgatjuk, akkor Kolumbusz nem fedezte volna fel Amerikát. Én ezzel kapcsolatban ismertetném az ellenzéki álláspontot, az úgy szól, hogy nem Amerikát indult el fölfedezni, másrészt, hogy amikor elindult, megvolt hozzá a három hajó. Köszönöm. (Derűtség. - Taps az ellenzék soraiból.)

ELNÖK:

Köszönöm. Tisztelt Országgyűlés! Dr. Orbán Viktor ugyancsak kétperces reagálásra kért lehetőséget. Megadom a szót.

DR. ORBÁN VIKTOR (FIDESZ):

Elnök Úr! Tisztelt Ház! Hölgyeim és Uraim! Egyetlen kérdés erejéig kértem szót, és mindjárt fel fogom tenni a tisztelt kormányzó párti urakhoz és hölgyekhez. Előtte még egy megjegyzést szeretnék tenni ahhoz, amit Ráday Mihály mondott, mert a Kolumbusz-féle hasonlat nemcsak ott sántít, ahogyan Ő elmondta, hanem van még egy nagyon fontos különbség, amire nem árt talán, ha mindannyian emlékszünk. Ez pedig az, hogy Kolumbusz hajójára felszállni senkinek sem volt kötelező. Ha az EXPO nevű hajó elindul, mind a 10,5 millió állampolgár vele fog hajózni. Ez nem elhanyagolható különbség. (Derűtség. - Taps az ellenzék soraiból.)

Ellenben, amiért szót kértem, az egyetlen kérdés. Nagyon örülök annak, amit Lukács képviselőtársam mondott, nagyon profánul, ha jól idézem, akkor úgy hangzik, hogy a kormányzó pártok képviselői természetesen nem gyávtak el. Ennek megfelelően a kérdésem a következő: Miután az MDF a legnagyobb kormányzópárt padsorában foglal helyet, és az MDF parlamenti frakciójának tagja Palotás János - aki most nincsen jelen -, a kérdésem az a tisztelt kormányzópárti frakcióhoz, lesz-e ugyan népszavazás? Ugyanis a FIDESZ álláspontja nagymértékben attól függ az általános vita lezárása és a részletes vitára bocsáthatóság szempontjából, hogy az a korábbi javaslatunk, ami arról szólt, hogy Önök visszavonják a törvényjavaslatot, és megvárjuk a népszavazást, miképpen kerül megválaszolásra. Tehát kérem Önöket még egyszer, ne nagyon csigázzák tovább az ország és az ellenzék idegeit, legyenek szívesek elárulni, ha összegyűltek a megfelelő számban az aláírások, vajon lesz-e népszavazás? Köszönöm szépen. (Taps az ellenzék soraiból.)

ELNÖK:

Köszönöm. Tisztelt Országgyűlés! (Hodosán Róza: Ki válaszol? Választ kérünk!) A Hárszabály 47. §-a (2) bekezdése szerint az elnök vagy bármelyik képviselő javasolhatja a vita lezárását. Ezennel én javasolom a tisztelt Országgyűlésnek az általános vita lezárását. (Taps.) Tudniillik folyamatosan jelentkeznek a képviselők, egyszer le kell zárni ezt a vitát, majd még lesz részletes vita. Tehát - tisztelt Országgyűlés - szavazásra teszem fel a javaslatot. Kérdezem, hogy egyetért-e az Országgyűlés az általános vita lezárásával. (Zaj.) Kérem, szavazzanak. (Megtörténik.) Tisztelt Országgyűlés! Kimondom a határozatot: az Országgyűlés 151 "igen" szavazattal, 33 ellenszavazattal, 14 tartózkodás mellett egyetértett azzal, hogy az általános vitát lezárjuk. (Szórványos taps.) Ezek után indítványozom a tisztelt Országgyűlésnek, hogy a törvényjavaslatot bocsássa részletes vitára. Kérem, szavazzanak. (Megtörténik.) Megállapítom: az Országgyűlés 161 "igen" szavazattal 36 ellenében, 11 tartózkodás mellett a törvényjavaslatot részletes vitára bocsátotta. A részletes vitára várhatóan jövő heti ülésünkön kerül sor...